

Anustup Roy (New Delhi, India – Paryż, Francja)

SYSTEM PANĆAJATU

Demokracja staje się w obecnych czasach ważnym instrumentem stosunków międzynarodowych. To właśnie w imię demokracji toczyły się pierwsze dwie wojny tego stulecia – w Iranie i Afganistanie. Ich głównym, choć niezbyt ostentacyjnie prezentowanym celem było ustanowienie tego, co Abraham Lincoln nazywał demokracją: rządem ludu, sprawowanym przez lud dla ludu. Na ile cel ten został zrealizowany, dowiemy się obserwując bieżącą sytuację polityczną świata. We właściwym czasie obrońcy demokracji lokalnej zapewne zauważą, że wojny te, jak również prawie wszystkie wojny, które je poprzedzały, niszczyły lokalne formy sprawowania władzy i samorządu. Jednym z nielicznych miejsc, w których demokracja na poziomie lokalnym przetrwała wojny i potrafiła ułożyć sobie stosunki zarówno z monarchiami, jak i pochodzącymi z wyboru rządami centralnymi czy federalnymi, są Indie. Indyjski system demokracji lokalnej określa się jako *panćajat* (पंचायती) – „zgromadzenie pięciu” (mędrców), gdzie *panć* znaczy „pięć” (podobnie jak *panz* w *rromani*), a *jat* – „zgromadzenie”. Jego zdecydowanym obrońcą był Mahatma Gandhi, z tym, że również pod panowaniem brytyjskim istniał dla tego systemu sprzyjający klimat. W pierwszych dekadach po uzyskaniu niepodległości, rozmaite *rastra* (państwa federacyjne Indii) uznały istnienie *panćajatu* w swoich lokalnych prawach a następnie znalazł on miejsce w indyjskiej konstytucji, umieszczającej go w kontekście demokratycznej decentralizacji i delegacji władzy (73. Poprawka do Ustawy Konstytucyjnej z 1992 r.).

Tysiące kilometrów od Indii znaleźć można inny tradycyjny system grupowego samorządu i wymiaru sprawiedliwości – *Rromani kris*, zwyczajowy sąd, występujący w Europie i Ameryce Północnej. Ta instytucja wymiaru sprawiedliwości, znajdująca się w rękach grupy mędrców, sprawujących funkcję sędziów w społeczności Romów, jest tak podobna do indyjskiego *panćajatu*, że przez wielu badaczy jest traktowana jako jego odgałęzienie. System ów jest dokładnie tym, co działacze organizacji pozarządowych określają jako demokrację lokalną.

Indyjski *panćajat*, znany powszechnie jako *panćajati raj*, istnieje od ponad tysiąca lat. Przez stulecia jego rola i struktura zmieniała się, lecz nie

w istotnym stopniu. W chwili obecnej posiada on oficjalny status konstytucyjno-prawny i działa poprzez *gram panćajat* (*panćajat* wioskowy będący lokalnym ciałem sprawującym władzę). Taki status pociąga za sobą pewne utrudnienia, wspólne wszystkim ciałom administracyjnym, niezależnie od ich wielkości. Mimo to, *panćajat* przyczynił się w istotny sposób do nadania głębszego znaczenia słowu „demokracja” w zwrocie „największa demokracja świata”, tak często używanego przez media i głowy państw odwiedzające New Delhi.

1. WŁADZE LOKALNE: MIĘDZY MITOLOGIĄ A HISTORIĄ

Wszyscy mieszkańcy Indii wiedzą co to jest *Mahabharata*, najdłuższy znany ludzkości poemat epicki na świecie. *Mahabharata* wspomina o istnieniu *panćajatów* wioskowych i choć nie wiadomo na pewno, czy członkowie takich ciał byli wybierani przez tych, którymi zarządzili, czy też nominowani przez wyżej usytuowanych w hierarchii, to mimo wszystko jest rzeczą interesującą, że instytucje władzy lokalnej znalazły się w religijnym dziele hinduizmu. O ile informacje na temat *panćajatu* zawarte w *Mahabharacie* mogą być niedostępne dla nieznających poematu (a hinduizm jest religią ok. 80% mieszkańców Indii), o tyle historia kraju dostarcza dowodów nieprzerwanego istnienia systemu rządów lokalnych. W III w. p.n.e. Chandragupta Maurya, pierwszy wielki władca zmierzający do zjednoczenia prowincji indyjskich i ten, który zatrzymał Aleksandra Wielkiego w jego marszu przez równinę Gangesu, utrzymywał silną władzę w swoim ogromnym imperium poprzez system *gramików* – ciał zarządzających na szczeblu wioskowym. Informacje o tym zostały odnotowane przez greckiego ambasadora w Indiach, Megasthenesa. W następnych wiekach dynastia Gupty ustanowiła również *gram sabha*, radę wioskową. Rady posiadały całkowitą władzę w wewnętrznych sprawach ich wiosek, a ich przywódcy chronili lud przed okrucieństwem królów. Oznaczało to proces powolnej decentralizacji i delegacji uprawnień do jednostek administracyjnych składających się z rozmaitej ilości wiosek: od 10 do 500.

Wraz z pojawieniem się w Północnych Indiach dynastii muzułmańskich system rad wiejskich uległ pewnym zmianom formalnym nie dotyczącym jego istoty. Pojawiły się i weszły w powszechne użycie nowe terminy, odpowiadające nowym stanowiskom w systemie lokalnej administracji: *patwari* – poborcy podatków, *ćaudhuri* – lokalni sędziowie i *mukkaddam* – lokalni administratorzy.

Decentralizacja straciła na znaczeniu w czasach, gdy kupcy brytyjskiej Kompanii Wschodnioindyjskiej przejęli kontrolę nad poborem podatków

w Bengalu. Brytyjscy administratorzy stale ingerowali w decyzje indyjskich królów i książąt, którzy musieli się liczyć z tym, że w razie nieposłuszeństwa staną na przykład w obliczu wojny z sąsiednim królestwem, które nagle otrzyma pomoc wojskową od Brytyjczyków. Nawet jednak w takich okolicznościach pobór podatków był jedynym zdecentralizowanym systemem i dokonywał się na rozmaitych szczeblach, nie przyczyniając się zresztą do poprawy sytuacji skolonizowanych mas.

Ponad sto lat później i prawie 60 lat po tym, jak Indie stały się częścią Imperium Brytyjskiego, w raporcie Montague Chelmsforda z 1918 r. znalazła się sugestia, zgodnie z którą rady lokalne powinny się stać ciałami przedstawicielskimi. W konsekwencji przyjęto ustawę o *panćajacie* wioskowym, który stał się tym samym legalną instytucją w ramach administracji brytyjskiej. W latach następnych, aż do II Wojny Światowej, rozmaite komisje stwierdzały, że *panćajat*, wskutek problemów organizacyjnych i finansowych, rzadko funkcjonował we właściwy sposób, co pociągnęło za sobą szereg aktów prawnych, zmierzających do umocnienia jego pozycji.

2. PO ROKU 1947

W momencie uzyskania niepodległości stworzono formalne podstawy funkcjonowania *panćajatu*. Prawa pochodzące z okresu kolonialnego zostały albo zlikwidowane, albo zmienione, tak, aby system *panćajatu* mógł być stosowany w praktyce. Hindusi, wbrew pozorom, nie byli nastawieni entuzjastycznie do systemu *panćajati raj*. Przewodniczący Indyjskiego Komitetu Projektu Konstytucji, B. R. Ambedkar sprzeciwiał się przyznaniu *panćajatowi* władzy w podzielonych na kasty hinduskich wioskach. Sam pochodził z niskiej kasty i w czasach szkolnych cierpiał z powodu dyskryminacji i przesądów, co sprawiło, że później przeszedł na buddyzm. Obawiał się, że członkami *panćajatów* i ich przywódcami (*sarpańc*) zostaną ludzie z kast wyższych, którzy w dalszym ciągu będą uciskać niższe kasty. Jego obawy nie były całkiem irracjonalne.

Nowa konstytucja indyjska, zgodnie z oczekiwaniami, zawierała Artykuł 40, który gwarantował ustanowienie Instytucji *Panćajati Raj* (IPR), jako formy samorządu lokalnego. Czytamy w nim: „Państwo powinno podjąć kroki na rzecz zorganizowania *panćajatów* wioskowych i przyznać im takie uprawnienia, jakie są konieczne aby mogły funkcjonować jako jednostki samorządu”.

Trzeba więc przyznać, że władze indyjskie uznały, iż samorząd lokalny powinien odgrywać istotną rolę w procesie społecznej transformacji i w programach rozwojowych na rzecz regionów wiejskich (miasta posiada-

ły odmienny system zarządzania). Choć Artykuł 40 Konstytucji wskazuje na idealistyczne motywy indyjskiej klasy politycznej, to jednak brakło jej woli, aby w praktyce przekazać władzę i obowiązki *panćajatom*. Taki stan rzeczy trwa zasadniczo do chwili obecnej, aczkolwiek sytuacja uległa znacznej poprawie od 1950 r., gdy Konstytucja weszła w życie, przekształcając Indie w Republikę.

3. PODSTAWOWE FUNKCJE PANĆAJATU

Zbiegiem czasu Instytucje *Panćajati Raj* (IPR) uzyskały większą niezależność i formalny status. Na przykład przez wiele lat miały one uprawnienia sędziowskie a ich decyzje musiały być szanowane, o ile nie odwołano się od nich do sądu wyższej instancji. Później straciły one te uprawnienia. Ponieważ IPR znajdują się w gestii poszczególnych stanów, nie zaś władz federalnych, zakres ich funkcji i uprawnień różni się w zależności od stanu, w którym się znajdują. Najczęściej mają prawo podejmowania decyzji w kwestiach rozwoju ekonomicznego i ustalania rozmaitego rodzaju podatków (także cel i opłat) oraz polityki społecznej. Zajmują się one także poborem podatków.

System IPR był wielokrotnie analizowany przez różne komisje, tak stanowe jak federalne (centralne). W 1980 r. Komisja Mandal, powołana przez rząd federalny, rekomendowała aby pewne uprawnienia i fundusze były obowiązkowo przekazywane *panćajatom*. Rządy stanowe mogły jednak wybrać, w jaki sposób chcą realizować rekomendacje komisji. W rezultacie lista uprawnień przekazanych *panćajatom* rosła, ale nie dokonywano transferu funduszy. W większości przypadków pieniądze przyznawano organom okręgowej administracji, które następnie rozdzielały je między poszczególne wioski według własnego uznania. Procedury te mogą się jednak różnić w zależności od stanu. Stan Maharastra, którego stolicą jest Mumbai, stosuje procedurę opisaną powyżej, podczas gdy Bengal Zachodni ze stolicą w Kalkucie, delegował uprawnienia finansowe do *panćajatów* wioskowych. W rezultacie zastosowanej polityki parlamentarzysty i ministrowie rządu stanu Maharastra nie mieszają się bezpośrednio w sprawy *panćajatów*, gdyż fundusze pozostają w rękach administracji okręgów, podczas gdy w Bengalu Zachodnim, stanie rządzonym przez ponad dwie dekady przez partię komunistyczną, władze partyjne dość często wtrącają się w decyzje *panćajatów* wioskowych. W Kerali, innym stanie rządzonym przez komunistów, wszystkie uprawnienia zostały przekazane do IPR, wraz z grupą fachowców, którzy służą im swoim doświadczeniem. W stanie Himachal Pradesh wyjątkowa formuła funkcjonowania administracji IPR pozwoliła *panćajatom* na nad-

zorowanie projektów rozwojowych i przygotowywanie raportów odnośnie szkolnictwa, nadużyć, itp.

4. SKŁAD PANĆAJATU

Chociaż *panćajat* odgrywa w poszczególnych stanach nieco odmienną rolę, najczęściej składa się z 3 do 5 członków (największa liczba to 31), którym przewodniczy *sarpańc* (*sar* pochodzi z perskiego i oznacza w hindi „głowę” – por. *šero*: „głowa” w *rromani*). Tradycyjnie stanowisko to obejmują starsi mężczyźni, wybrani przez mieszkańców wioski. Czasami *panćajat* może reprezentować nie jedną, lecz kilka wiosek. W takim przypadku większość członków *panćajatu* i jego przywódca rekrutują się z wyższych kast, których członkowie są posiadaczami ziemi. Kobiety i członkowie kast niższych zostali dopuszczeni do członkostwa w *panćajacie* dopiero w wyniku kierowanych do władz centralnych apeli o politykę pozytywnej dyskryminacji. Ciągłe jednak zdarza się, że z członkostwa w *panćajacie* wykluczeni są muzułmanie, choć jest to praktyka sprzeczna z prawem.

Członkowie są wybierani co 5 lat, a pewna ilość miejsc jest zarezerwowana dla kobiet i przedstawicieli określonych plemion i kast. Była to jedyna możliwość częściowego choćby politycznego upodmiotowienia tych kategorii. Zdarza się jednak w niektórych wioskach, że kobieta zostaje głową *panćajatu*, co całkowicie zmienia wioskowe stosunki polityczne i te związane z płcią kulturową. W niektórych przypadkach różnice między wioskami, gdzie *sarpańc* jest kobietą, a tymi, gdzie funkcję tę pełni mężczyzna, są ogromne. Kobietom pełniącym funkcje przywódcze udało się ograniczyć korupcję i efektywniej gospodarować funduszami. Nie jest jednak wyjątkiem, że w pewnych przypadkach kobiety bywają zmuszone do wykonywania poleceń swoich mężów, którzy tym samym stają się realnymi przywódcami. W Północnych Indiach kobiety często konsultują się ze swoimi mężami i nie uczestniczą w zebraniach, za wyjątkiem sytuacji, gdy muszą złożyć podpis lub odcisk kciuka na decyzji podjętej przez *panćajat*.

Poszczególne rządy stanowe stworzyły szereg stanowisk, takich jak specjaliści ds. hodowli czy technicy, w celu pomocy *panćajatom*. Osoby zajmujące te stanowiska są wybierane w drodze regionalnych egzaminów konkursowych i odgrywają kluczową rolę w przekazywaniu kredytów na projekty rozwojowe. Ponieważ jednak urzędnicy ci mają często własne preferencje odnośnie lokalizacji swojego miejsca zatrudnienia, wiele stanowisk pozostaje nieobsadzonych. Wpływa to negatywnie na działalność tych *panćajatów*, które nie otrzymały tego rodzaju pomocy. Jednym z obowiązków urzędników jest regularne omawianie z *panćajatami* sytuacji w ich wio-

skach. Nierzadko zdarza się jednak, że urzędnicy nie uczestniczą w takich spotkaniach a jedynie podpisują listę obecności, aby formalnościom stało się zadość. Takie praktyki zdarzają się zwłaszcza w tych stanach, w których *panćajaty* nie są poddane systemowi kontroli.

5. KWESTIE BUDŻETOWE

Przez długi czas *panćajaty* zależały finansowo wyłącznie od rządów stanowych i rządu federalnego. Jak w każdym kraju rozwijającym się, większość funduszy rozplywała się w drodze pomiędzy ministerstwami a tymi, dla których pieniądze były przeznaczone. Do *panćajatów* w rezultacie nie docierało prawie nic. *Panćajaty*, którym udawało się otrzymać fundusze, miały często bliskie kontakty z posłami do parlamentu stanowego lub federalnego. Kontakty takie nie mogły jednak rozwiązać problemu w skali całego kraju, z jego milionami wiosek i tylko kilkoma tysiącami posłów. W wyniku szeregu raportów przedstawionych przez rozmaite komisje, *panćajatom* zezwolono na opodatkowanie cotygodniowych targów, budynków, rowów melioracyjnych, a także na pobieranie akcyzy od alkoholu itp. Przychody te uzupełniły kredyty i granty uzyskane od rządów, a następnie były wykorzystane na przykład na naprawę systemów irygacyjnych, budowę szkół i ambulatoriów. Jednakże *panćajaty* często nie chcą nakładać podatków (a także grzywn i kar finansowych, do czego mają prawo), gdyż obawiają się utraty poparcia wyborców. Jedenasta Komisja ds. Finansów, w raporcie opublikowanym na początku XXI w. sugeruje, że szkoły, ambulatoria, kanały i inne istotne elementy infrastruktury powinny być budowane ze środków rządowych, zaś ich dalsze utrzymanie może być finansowane przez lokalne podatki. Jednakże w większości przypadków rekomendacje takie nie przekładały się na działania praktyczne, gdyż *panćajaty* nie mają zbyt wiele do powiedzenia w procesie podejmowania decyzji i odnośnie sposobu realizacji planów. Fakty te pokazują, że *panćajaty* nie funkcjonują we właściwy sposób, a cechą, która je charakteryzuje, jest biurokratyczny letarg.

W niektórych wspólnotach plemiennych zamieszkujących Indie, ciągle istnieje tradycyjna instytucja wodza wioski. Ponieważ wioski plemienne są społecznie jednolite, wódz może w stosunkach z biurokratami działać jako jednoosobowy *panćajat*. Podejmuje decyzje i wydaje wyroki po przedyskutowaniu zagadnienia ze starszyzną plemienną. Władza wodza jest dziedziczna: po jego śmierci funkcje przejmuje najstarszy syn. Podejmowane przez niego decyzje obowiązują wszystkich bez wyjątku, a ci, którzy ich nie przestrzegają, mogą w skrajnych przypadkach zostać wykluczeni ze zbiorowości.

6. PANĆAJATI RROMANI KRIS

Istnieje wiele różnic pomiędzy *panćajatami* istniejącymi we współczesnych Indiach a *Rromani kris* w Europie, ale mają one też cechy wspólne. Różne społeczności żyjące według tradycji i obyczaju przodków, są często rządzone przez grupkę mędrców. *Rromani kris* w społecznościach romskich w Europie nie jest zatem niczym wyjątkowym. Istnienie *Rromani kris* można przypisać indyjskiemu pochodzeniu Romów i potraktować go jako część indyjskiego dziedzictwa kulturowego. Znalazszy się w Europie, Hindusi przekształcili się w Romów, a *panćajat* w *Rromani kris*.

Jednym z zaskakujących podobieństw między obiema instytucjami jest to, że zarówno *krisaqe Rroma*, czyli członkowie *Rromani kris*, jak i członkowie *panćajatu*, pełniąc swoje funkcje mają jednocześnie różne od nich zawody w życiu codziennym. Członkowie *panćajatu* nie mają takiego samego statusu prawnego jak sędziowie sądów okręgowych czy wyższej instancji, nie są też urzędnikami państwowymi. Nie mają prawa do emerytury. Tak samo rzecz się ma z *krisaqe Rroma*. Funkcja, którą pełnią, jest przede wszystkim społeczna. W pewnym sensie *Rromani kris* jest bardziej zbliżony do grupy mędrców w indyjskich społecznościach plemiennych, niż do systemu *Panćajati Raj*, przynajmniej w jego współczesnej postaci, obejmującej również decyzje finansowe i administracyjne. Obie instytucje podejmują jednak decyzje w celu rozstrzygnięcia trudnych przypadków, mające czasem charakter surowych wyroków, choć karanie nie jest ich celem, a decyzje te są powszechnie szanowane przez zbiorowość.

Zarówno *Rromani kris* jak i *panćajat* opierają się wyłącznie na tradycji oralnej. Wszystkie przesłuchania i decyzje mają charakter ustnych wypowiedzi przed zgromadzeniem. Jego członkowie również mogą zabierać głos, jeśli otrzymają na to zgodę. Istotną różnicą jest brak sztywnego systemu kastowego wśród Romów. W indyjskich wioskach, w których żyją ludzie należący do odmiennych kast, kasty wyższe mogą nie zaakceptować obecności kast niższych w czasie przesłuchań *panćajatu* lub też mogą nie pozwolić im mówić. Podważa to zasadę, w myśl której *panćajat* funkcjonuje dla dobra całej zbiorowości.

Podobieństwa między obiema instytucjami dotyczą także roli świadków. Również pozycja, jaką w *panćajacie* zajmuje *sarpańc*, jest podobna do tej, jaką ma w *Rromani kris* członek starszyzny, z tym że system indyjski jest o wiele bardziej hierarchiczny.

Zarówno *Rromani kris* jak i *panćajat* mają do czynienia zasadniczo ze sprawami lokalnymi. O ile jednak *krisaqe Rroma* mogą odbywać dłu-

gie podróże aby wziąć udział w *krisie*, na który zostali zaproszeni, *panćajat* składa się z mieszkańców danej wioski lub okolicy. Ponieważ w Europie – z wyjątkiem Rumunii – *Rromani kris* nie jest uznawany przez władze państwowe, jego zwyczajowy zakres działania dotyczy małżeństw, rozwodów, konfliktów w interesach itp. *Panćajat* ma znacznie większą rolę społeczną i może podejmować ważne decyzje dotyczące np. budowy szkół lub przyjęcia wspólnej strategii w rolnictwie: czy to jeśli idzie o rodzaj uprawianych roślin, czy też paszę dla bydła. Zależy to oczywiście od tego, jakie uprawnienia przekazały *panćajatowi* władze stanowe.

Decyzje i wyroki wydawane przez *Rromani kris* i *panćajat* obowiązują wszystkich. Jednakże w Indiach niezadowolona grupa może pozwać *panćajat* do sądu wyższej instancji. Jeśli natomiast wyrok wydany przez *krisa* *Rroma* różni się z oczekiwaniami jakiejś grupy, nie może ona zwrócić się do wyższej instancji w ramach świata romskiego, a zatem musi odwołać się do nie-romskiego systemu prawnego, gdzie jej oponent będzie ten sam, ale wszyscy inni uczestnicy procedury będą nie-Romami.

Podczas gdy kryterium powołania *krisa* *Rroma* jest ich status społeczny i nieposzlakowany, wyjątkowy status moralny, członkowie *panćajatu* są najczęściej wybierani w wyborach. W Zachodnim Bengalu i w Kerali, gdzie partie komunistyczne sformowały demokratycznie wybrane rządy stanowe, wybory do *panćajatów* odbywają się według podziałów partyjnych i przebiegają spokojnie. Ale w Uttar Pradesh i Biharze wybory są pełne przemocy, dochodzi tam czasami do rozlewu krwi i kradzieży głosów. O ile europejskie sądy nie mają nic do powiedzenia w kwestii odwołania członka *Rromani kris*, o tyle w północnym Pendżabie władze mogą odwołać członka *panćajatu*.

Inna różnica związana jest z obecnością kobiet. Kobieta może być członkiem *panćajatu*, nawet jako *sarpańć*, podczas gdy *Rromani kris* – podobnie jak dawne *panćajaty* w Indiach – nie dopuszcza bezpośredniego uczestnictwa kobiet w swoich obradach. Mówiono nawet z ironią, że Międzynarodowa Unia Romów stanowiła męski klub lub też *Rromani kris* aż do 2000 r., kiedy po raz pierwszy kobieta została wybrana na stanowisko wiceprezydenta tej organizacji.

Inaczej niż współczesne *panćajaty*, *Rromani kris* posiada dla europejskich społeczności romskich status sakralny. Zasługuje on też na najwyższe uznanie, gdyż biorąc pod uwagę dyskryminację, jakiej Romowie doświadczają i warunki ich życia, *krisa* *Rroma* cieszą się w społeczeństwie niebywałym szacunkiem, a ich zachowanie w sensie religijnym jest niemalże nieskalane. Członkowie *panćajatów* nie zawsze starają się osiągnąć to samo.

Panćajaty są uznanym dowodem lokalnej demokracji i samorządu, *Rromani kris* jest dowodem mądrości i dalekowzroczności jego członków. Gdy-

by połączyć ze sobą ich zalety, mogłaby powstać efektywna forma wymiaru sprawiedliwości. Konstytucyjne uznanie *Rromani kris* mogłoby włączyć go w główny nurt instytucjonalny i mogłoby pomóc w redukcji dystansu pomiędzy Romami i innymi społeczeństwami w Europie.

Innym pozytywnym następstwem takiego posunięcia byłaby poprawa stanu wymiaru sprawiedliwości w społeczeństwach zachodnich, jak również w Indiach, gdzie z powodu nadmiaru praw i przestępstw mamy do czynienia z przepelnionymi więzieniami. Przede wszystkim zaś mogłoby to pomóc zachować i rozpowszechnić tradycję nie znaną większości społeczeństwa, pomimo jej wielowiekowej obecności w Europie. Nie ma jednak woli politycznej, aby ruch taki wykonać. W Indiach rządy stanowe obawiają się przyznać *panćajatom* więcej władzy, zaś w Europie najpierw kościoły a później rządy zawsze obawiały się, że *Rromani kris* mógłby stanowić konkurencję dla zinstytucjonalizowanego wymiaru sprawiedliwości i mógłby kiedyś go zdyskredytować. Biorąc pod uwagę obecną sytuację w Europie i w Indiach, tak *Rromani kris*, jak i *panćajat* będą musiały prawdopodobnie czekać całe dekady zanim rzeczywiste formy samorządu i władzy ludu oddadzą im sprawiedliwość, a będzie można to osiągnąć przede wszystkim dzięki efektywnej i realistycznej edukacji uczestników życia publicznego.

thum. Sławomir Kaprański

Anustup Roy

ISISTÈMA E PAÑĆAJATESQËRI

Dre jekh xarni analiza pal-o «Pañćajat Raž» dre Ìndia, savo si i ćaćutnedër fõrma e demokraciaqëri maškär tikne manušenøe, o artiklo zumavel te dušlälrel so si o Pañćajat, katar avel lesqëro anav thaj savi institùcia si jov andar-o sociàlo dikhan. Dušlälrel kuti vi lesqëri història (maškär averenøe sär paruvdilàs tel-o britàno raž), thaj mothovel pala lesqëro akanutuno legàlo aj administrativo status. O drabavno si te axalól sosqe si but vasno, andar-i politikani rig, te zoralól o pañćajat thaj sär biumblavde pañćajätã šaj te anen fededër žiiben e manušenqe thaj fededër sociàlo somtruja lenqe, ži dur e forosøar, ži dre kašukedër gava, dre jekh baro them, savo si e sundalesqëro eflàto baredër them, thaj kaj živen butedër sär jekh miliàrdo žene.

Dr-o dũjto kotor, o artiklo ćhuvel pašpaše e pañćajatesqëri sistèma dre vervëra ràstre e Indiaqëre. Agore ćhuvel pašpaše i rromani kris thaj o Pañćajat, sikavindõr save diference thaj khetane aspëkte šaj kerdile andar-o vervëra kontëkstã. O drabavno šaj te pućhlälrel pes val si i rromani kris varesär dre relàcia e Pañćajateça, no našti bistras so dre but thema säs angiledër dr-o sundal but fõrme thanutne raimatenqëre pe vervëra kontinëntã dre nakhle šeliberša. Nabut lenøär aćhile živde aj fukcionàlo ži adadives – thaj si te das len pativ kana ži akana keren buti.

Anustup Roy

PANĆAYATI SYSTEM

In this short analysis of the Pancayati Raj, the form of grassroots level democracy par excellence, the article attempts at explaining what a Pancayat is, both etymologically and socially, and how it functions in India. It also throws light on its history, on the effects of British rule, its current legal and administrative status. The reader will discover why political will is important in strengthening Pancayats and how self-sufficient Pancayats lead to a better living and social conditions in far fetched parts of the world's seventh biggest country in the world with a population of more than a billion.

The article later compares the differences between Pancayats across different Indian states. Finally, there is a comparison between the Rromani Kris and Pancayats with common points and differences that arise due to circumstantial contexts. The reader may be perplexed if the Rromani Kris is linked to Pancayats, but such forms of local governance have existed across continents for centuries. Few have survived, and they deserve their due credit.